

Сапунарство.

то Сапунъ. Хубавыты работы на Шевреля върху тлъстыты тѣла сж доказали, че тыя быле сжща соль да става отъ съединеніето на мазнины: *стеаринъ*, *маргаринъ* и *олеинъ*, и да иматъ за основа *тлъстятя сладшия*. Кога нѣкой сторящи тыя тѣла съ костическо алкали да е размыено у вода, тыя ся прѣсачать и ставать на алкалическа соль, която съставлява сапуня. Вжглекыслыты алкалы производять истото дѣйствіе, нѣ малко по-кжсно. Противодѣйствіето става завчясь, кога намѣсто да употрѣби едно водно размыяніе отъ алкали чловѣкъ го растопява въ спиртъ. Единъ голѣмъ брой другы основы, както варъ, коршумна окысь, мѣдь и др. т., сжще тжй сж заможны да ся съединявать съ мазныты тѣла и да ставать на сжщій сапунъ, отъ които повѣчето ся не растопявать. Въ тоязъ членъ мы щемъ опишемъ направятъ на *сжще нареченый сапунъ*, сирѣчь, който има за основа поташъ и содж. Въ търговіята различявать два вида сапунъ: коравъ сапунъ, что има за основа содж, и мякъ сапунъ, что има за основа поташъ.

Коравъ сапунъ. Тойзъ сапунъ все има за основа содж. Мазныты вещества отъ които го правять сж, въ сѣверна Европа, лой, палмово масло и кокосово масло; въ южныты мѣста, дървено масло и сосамово масло. Другъ пжть, кога ся намираше за проданъ само Аликантска сода, что я правяха отъ луга на вжглища отъ морскы бурень, и прѣди да знаятъ да я правять отъ всякакво нѣчто по начина, който щемъ опишемъ на рѣчь *сода*, за да направять коравъ сапунъ, сирѣчь да има за основа содж, ссапуныаха, по много мѣста, горѣреченыты мазны вещества съ поташъ и съ луга отъ земный бурень, послѣ прѣсачаха, съ морска соль, направеный така съ поташъ мякъ сапунъ; тогасъ става единъ сапунъ, что има за основа содж, който ся набира на бучкы отгорѣ надъ водата, и клористый поташъ, что остава растопень. Тойзъ начинъ ся употрѣбыва още на нѣкои страны на Нѣмско, кога въ Франца и въ Инглитера, цѣната на направената сода довольно по-малка отъ цѣната на поташа направи ты да го напустнать съвършено.

Приготовяніето на парителныты лугы ся правять въ сжждове съ двойно дѣно отъ дърво или отъ желѣзо. Слѣдь като огасятъ варъ-тж и стане кашава, размѣсвать я съ ситенъ поташъ или сода, чясто и съ вжглища отъ растенія, за да стане една смѣсь по-пушната; послѣ поставять всичко върху двойното дѣно на сжжда, което е настлано по-отнапрѣдъ съ слама. Тогасъ му вливать водж доклѣ варъ-та ся покрые около 0°, 10; сетнѣ оставять да ся уталожы нѣколко чяса; послѣ пушать воджтж да ся истече